

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ได้แบ่งการบริหารการปกครองออกเป็น 3 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เทศบาล คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของราชการไทยที่มีโครงสร้างหรือรูปแบบองค์กรที่เลียนแบบระบบรัฐสภาของประเทศ กล่าวคือ ให้มีสภาเทศบาลที่มีสมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่เป็นฝ่ายสภาท้องถิ่น แต่เนื่องจากว่าท้องถิ่นต่าง ๆ ในประเทศไทยมีความเจริญและมีความหนาแน่นของประชาชนแตกต่างกัน จึงกำหนดให้มีการจัดตั้งเทศบาลออกเป็น 3 ฐานะ คือ

1. เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล โดยระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย

2. เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ โดยระบุชื่อ และเขตเทศบาลไว้ด้วย

3. เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ โดยระบุชื่อ และเขตเทศบาลไว้ด้วย

เทศบาลที่เกิดขึ้นนี้มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีทรัพย์สิน งบประมาณและเจ้าหน้าที่เป็นของตนเอง ตลอดจนมีอำนาจอิสระในการจัดบริการในพื้นที่ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงนับได้ว่าเทศบาลเป็นหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพ ความพร้อมในด้านต่างๆ รวมถึงการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของเทศบาลให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามแผนการพัฒนามีความพร้อมในการรองรับการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่และงบประมาณ

เทศบาลตำบลมัญจาคีรี ได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลมัญจาคีรีเป็นเทศบาล ตำบลมัญจาคีรีตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 มีผลตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 มีหน้าที่หลักตามกฎหมายในการบริหารและพัฒนา ความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ในท้องถิ่นให้ได้รับความสะดวกสบาย มีความเป็นอยู่ที่ดี สนองความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นให้ได้รับบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้วิสัยทัศน์และนโยบายการ ทำงานที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม โปร่งใสตรวจสอบได้และสามารถตอบสนองความต้องการ ของประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เทศบาลตำบลมัญจาคีรี ได้แบ่งส่วนราชการออกเป็น 5 กอง คือ สำนักปลัด กองคลัง กองช่าง กองการศึกษา และกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ใน ปีงบประมาณ 2552 ได้รับการตรวจการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติ ราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดประ โยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษ จากสำนักงานท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น โดยการตรวจประเมินทำการตรวจ 4 มิติ คือ มิติที่ 1 ด้านประสิทธิผลตามแผนพัฒนาของเทศบาล มิติที่ 2 ด้านคุณภาพการให้บริการ มิติที่ 3 ด้าน ประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ มิติที่ 4 ด้านการพัฒนาองค์กร ซึ่งเกณฑ์การประเมิน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านการประเมินต้องได้รับคะแนน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 มีสิทธิ ได้รับเงินประ โยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษ ไม่เกินกว่า 3 เท่า และคะแนนประเมินตั้งแต่ ร้อยละ 95 ขึ้น ไปมีสิทธิได้รับเงินประ โยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษเกินกว่า 3 เท่า แต่ไม่ เกินกว่า 5 เท่า ของอัตราเงินเดือนหรือค่าจ้างหรือค่าตอบแทน จากการตรวจการประเมิน ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับ คะแนนร้อยละ 79 ถือว่าเป็นคะแนนที่อยู่ในระดับต่ำพอสมควรและไม่เป็นที่พึงพอใจของฝ่าย ผู้บริหาร สาเหตุอาจเกิดจากขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน ที่ขาดไปในด้าน ใดด้านหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบหลายอย่างที่เกี่ยวกับการทำงานให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ เพื่อก่อให้เกิดผลงานและความร่วมมือกันในการทำงาน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรู้สึกภูมิใจในความสำเร็จของงานและเป็นผู้มีส่วนร่วมในความ สำเร็จ มีความรักและหวงแหนองค์กร

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545 : 11) ได้กล่าวถึง สภาพขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงานมีลักษณะเป็นอัตนัย เป็นเจตคติของแต่ละบุคคลและกลุ่มบุคคล ซึ่งเกิดจากสภาวะ ทางอารมณ์ความรู้สึกหรือสภาพจิตใจ โดยแสดงออกให้เห็นในลักษณะของพฤติกรรมอัน สัมพันธ์ต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่เป็นองค์ประกอบและส่งผลกระทบต่อ

ปฏิบัติงาน ขวัญอาจจะก่อให้เกิดคุณหรือโทษต่อหน่วยงานได้ทุกโอกาส พอสรุปได้ในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านความเพียงพอของรายได้ ด้านความมั่นคงปลอดภัยและสวัสดิการ ด้านความเชื่อมั่นและความนับถือในตัวผู้บริหาร ด้านความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านการนิเทศงาน ด้านความเจริญก้าวหน้าและการเลื่อนตำแหน่ง ด้านการปฏิบัติอย่างยุติธรรม ด้านการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ด้านสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ ด้านความร่วมมือในการกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย ด้านการใช้ความสามารถและความรู้สึกในความสำเร็จ ด้านความพอใจในการทำงาน

จากเหตุผลข้างที่กล่าวมา องค์ประกอบและประเด็นต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน เป็นสาเหตุที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในการให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อที่จะทำให้ทราบถึงระดับของขวัญและกำลังใจของพนักงานเทศบาลตำบลมัญจาคีรี และเป็นการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการบำรุงขวัญและกำลังใจให้ดีขึ้นเพื่อที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ให้ผลของงานออกมาดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และองค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

คำถามในการศึกษา

1. ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลมัญจาคีรีอยู่ในระดับใด
2. ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลมัญจาคีรีจำแนกตามสถานภาพการทำงาน แตกต่างกันหรือไม่
3. ข้อเสนอแนะในการสร้างและบำรุงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลมัญจาคีรีเป็นเช่นใด

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลมัญจาคีรี อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลมัญจาคีรีจำแนกตามสถานภาพการทำงาน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการสร้างและบำรุงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลมัญจาคีรี อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

ขอบเขตในการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหาการศึกษามุ่งเน้นเฉพาะขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลมัญจาคีรี อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ใน 8 ด้าน ได้แก่

- 1.1 ด้านสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงาน
- 1.2 ด้านเงินเดือนค่าจ้าง
- 1.3 ด้านความยุติธรรมในหน่วยงาน
- 1.4 ด้านนโยบายและการบริหาร
- 1.5 ด้านความก้าวหน้าและเจริญเติบโตในงาน
- 1.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา
- 1.7 ด้านความมั่นคงในการปฏิบัติงาน
- 1.8 ด้านความพึงพอใจในงาน

2. ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษานี้มุ่งเน้นเฉพาะขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลมัญจาคีรี อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น จำแนกออกเป็น พนักงานเทศบาลจำนวน 27 คน พนักงานจ้างตามภารกิจ จำนวน 29 คน พนักงานจ้างทั่วไป จำนวน 18 คน ลูกจ้างประจำ จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 86 คน ของเทศบาลตำบลมัญจาคีรี

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ทำการศึกษาเฉพาะขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลมัญจาคีรี อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

การศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลมัญจาคีรี อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น เป็นการศึกษาภาคเรียนที่ 2/2553

นิยามศัพท์เฉพาะ

ขวัญและกำลังใจ หมายถึง สภาพจิตใจที่มีความพร้อมจะรับรู้ต่อสภาวะอารมณ์ต่อสภาพแวดล้อม และสิ่งเร้าให้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยแสดงออกเป็นความตั้งใจ กระตือรือร้น มุ่งมั่นทำงานด้วยความพยายามและมีความรับผิดชอบเพื่อให้งานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย มี 8 ด้าน ดังนี้

สภาพแวดล้อมการทำงาน หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับอาคารสถานที่ ที่ทำงานมีสาธารณูปโภคสุขอนามัยที่ดี สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ พร้อมทั้งมีวัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ อย่างพอเพียงในการปฏิบัติงาน รวมถึงมีความเป็นอิสระในการทำงาน

เงินเดือนค่าจ้าง หมายถึง เงินเดือนหรือค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่พนักงาน ได้รับในแต่ละเดือน

ความยุติธรรมในหน่วยงาน หมายถึง การได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมในหน่วยงานจากผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานในหน่วยงาน เช่น การพิจารณาความดีความชอบตามความรู้ความสามารถ มีความก้าวหน้าในการทำงาน มีความชัดเจนและยุติธรรมในการคัดบุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง

นโยบายและการบริหาร หมายถึง การบริหารงานมีนโยบายวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการกระจายอำนาจมีการมอบหมายงานอย่างเหมาะสม การมีส่วนร่วมและการเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นเปิด โอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการกำหนดคน นโยบายและแผนงาน มีการกระจายอำนาจมีการมอบหมายงานอย่างเหมาะสม มีการจัดระบบการปฏิบัติงานที่คล่องตัว การบริหารงานของหน่วยงานเป็นไปตามขั้นตอนและหลักการบริหารที่ดีตามนโยบายของทางราชการและหน่วยงาน

ความก้าวหน้าและความเจริญเติบโตในงาน หมายถึง การได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งในหน้าที่ให้สูงขึ้น มีโอกาสพัฒนาความรู้และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน ได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรมรวมถึงการได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ได้รับโอกาสรับผิดชอบงานที่มีความสำคัญและมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้บังคับบัญชาให้ความเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา

เอาใจใส่ผู้ได้บังคับบัญชาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ผู้บังคับบัญชาลงโทษผู้ได้บังคับบัญชา ใช้หลักของเหตุผลในการพิจารณา รวมทั้งให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำ

ความมั่นคงในการปฏิบัติงาน หมายถึง มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในหน่วยงาน มีความรู้สึกมั่นใจในตำแหน่งหน้าที่และมีความมั่นคงในการปฏิบัติงาน มีความภาคภูมิใจในหน้าที่การงานที่ปฏิบัติในองค์กร

ความพอใจในงาน หมายถึง ทักษะคติในทางบวกที่มีต่องานที่ปฏิบัติ ซึ่งวัดได้จากผล การปฏิบัติ เช่น พอใจกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นขณะ ปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเป็นผลสำเร็จมีประสิทธิภาพ ได้รับมอบหมายงาน ตรงตามตำแหน่งหน้าที่ในสายงาน รู้สึกพอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่โดยไม่รู้สึกรำคาญใจ

สถานภาพการทำงาน หมายถึง สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็น พนักงาน เทศบาล พนักงานจ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไป ลูกจ้างประจำ

พนักงานเทศบาล หมายถึง พนักงานเทศบาลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้ปฏิบัติ ราชการ โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือนของเทศบาล และให้หมายความ รวมถึงครูเทศบาลหรือพนักงานเทศบาลอื่นที่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวด เงินอุดหนุนของรัฐบาลและเทศบาลนำมาจัดเป็นเงินเดือน

พนักงานจ้างตามภารกิจ หมายถึง พนักงานจ้างที่มีลักษณะงานเป็นการส่งเสริมหรือ สนับสนุนการทำงานของพนักงานเทศบาล หรืองานที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะบุคคล

พนักงานจ้างทั่วไป หมายถึง พนักงานจ้างที่มีลักษณะงานเป็นการใช้แรงงานทั่วไป ซึ่งไม่ต้องใช้ความรู้หรือทักษะเฉพาะด้านในการปฏิบัติงาน และมีระยะเวลาการจ้างในช่วง สั้น ๆ ไม่เกิน 1 ปี

ลูกจ้างประจำ หมายถึง ลูกจ้างรายเดือน รายวัน และรายชั่วโมงที่จ้างไว้ปฏิบัติงานที่มี ลักษณะประจำโดยไม่มีกำหนดเวลาการจ้างตามอัตรา และจำนวนที่กำหนดไว้และรับเงินค่า จ้างจากงบประมาณหมวดค่าจ้างประจำของเทศบาล หรือหมวดเงินอุดหนุนของรัฐบาลด้วย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ผลการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและ ข้อเสนอแนะเป็นแนวทางในการเสนอต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูล

ในการสร้างและบำรุงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลมัญจาคีรี
จนมีความสามารถพัฒนาการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY